

Mokinių muzikos pasiekimų vertinimo pavyzdžiai. 2013–12–20

Kalba neredaguota

Parengė Žydrė Jautakytė

Šiuolaikinei mokyklai keliamas uždavinys padėti mokiniui ugdytis dalykines ir bendrąsias *kompetencijas*. *Kompetencija* suprantama kaip tam tikros srities žinių, gebėjimų ir nuostatų visuma – gebėjimas atlikti užduotis, veiksmus pagal tos srities ypatumus, susitarimus. Kompetencijų ugdymu grįstas požiūris skiriasi nuo tradicinio požiūrio, kuriam būdingas tam tikros srities žinių įsiminimo ir mechaninio atkartojimo sureikšminimas. Kompetencija atskleidžiama per veiklą, reikalaujančią **atrinkti** ir pasitelkti **reikiamas žinias**, gebėjimus ir nuostatas. Taigi, siekiant ugdyti kompetencijas iš esmės keičiasi visas ugdymo procesas.

Organizavimas

nuo fragmentuotų 45 min. pamokų link intensyvinimo, netradicinių mokymosi erdvių, nuotolinio mokymosi formų

Aplinka

nuo statiškos, viena kryptimi orientuotų suolų klasės į dinamišką, grupiniam darbui, diskusijoms ir judėjimui pritaikytą erdvę

nuo vieno vadovėlio „išėjimo“ prie skirtingų informacijos šaltinių, įvairių mokymosi priemonių

Turinys

nuo į dalyko sistemą orientuotos informacijos perteikimo prie mokiniui aktualios ir naudingos, kontekstualizuotos (su socialinėmis aktualijomis susietos) informacijos perėmimo

Metodai

nuo metodų, kuriuose dominuoja mokytojas prie mokinių veiklos metodų

nuo teikiamųjų prie interpretacinių

Vertinimas

Nuo vertinimo kaip konstatavimo, kategorizavimo – prie vertinimo kaip mokymosi skatulio, impulso – **vertinimo mokymuisi.**

Kompetencijų ugdymo medžiagos jau parengta nemažai¹. Šiais metais rengiamoje metodinėje medžiagoje pagrindinį dėmesį skirsime vertinimo problemai, kadangi 2012 metais paskelbtoje švietimo problemos analizėje „Meninio ugdymo pamoka: ką reikėtų keisti?“^{di} ugdymo ir mokymosi vertinimas įvardijamas kaip viena svarbiausių tobulintinų meninio ugdymo sričių. Metodinėje medžiagoje daugiausiai dėmesio skirsime vertinimo mokymuisi sampratai ir muzikinės bei bendrųjų kompetencijų vertinimui.

Vertinimo planas

Parengta pagal ilgalaikį muzikos dalyko 5–6 klasėms [planą](#)

Muzikos dalyko tikslas 5 klasėje – muzikos įvairovės supratimas ir pagrindinių sąvokų įvaldymas

Mokymosi ciklas	Įvadinės pamokos	Kas yra muzika, kas ją kuria ir atlieka.	Muzikos funkcijos – kam, kada ir kokia muzika skamba	Lietuvių liaudies ir pasaulio muzika	Apibendrinimas
Pamokų skaičius	1–2	7–9	7–9	8–10	3
Dominuojančios veiklos sritys	Visos	Muzikos klausymasis, tiriamasis darbas.	Muzikos klausymasis, dainavimas, grojimas, kūryba	Dominuojančios veiklos: Dainavimas, grojimas, kūryba, pasirodymas	Dominuojančios veiklos – Pasirodymas, vertinimas

Vertinimo tipai	Diagnostinis	Formuojamasis ir diagnostinis	Formuojamasis ir diagnostinis	Formuojamasis ir diagnostinis	Diagnostinis
Vertinimo būdai	Įsivertinimo užduotis (gebėjimų žemėlapis) Diagnostinės užduotys dainavimo, grojimo, kūrybos, muzikos klausymosi ir raštingumo lygiui nustatyti	Muzikos klausymosi testas Dainavimo užduotis tiriamasis darbas Kaupiamasis įvertinimas	Kūrybos užduotis Grojimo užduotis (kūrybos užduoties atlikimas) Muzikos klausymosi testas Kaupiamasis įvertinimas	Lietuvių liaudies dainos atlikimas Lietuvių liaudies kūrinio grojimas Kaupiamasis įvertinimas	Pasirodymas Testas

Kaip vertiname muzikinę kompetenciją?

Muzikinė kompetencija yra daugialypis darinys. Ją sudaro keturios subkompetencijos: muzikavimo, improvizavimo ir kūrybos, muzikos klausymosi ir vertinimo, socialinių kultūrinių muzikos procesų pažinimo. Siekiant objektyviai įvertinti muzikinę kompetenciją svarbu numatyti užduočių mokinių pasiekimams iš visų muzikinės veiklos sričių (subkompetencijų) įvertinti. Tuomet metinis pažymys atspindės kompetencijos lygio vidurkį. Tokiu būdu galutinis pažymys atskleis apibendrintą mokinio muzikinės kompetencijos vaizdą, bus išvengta vertinimo vienpusiškumo, nusivylimo muzikos mokymusi. Daugiau apie muzikinės kompetencijos vertinimo principus skaitykite [čia](#).

Kaip parengti diagnostines užduotis įvadinėms pamokoms?

Diagnostinės užduotys ruošiamos remiantis 3–4 klasių koncentro bendrąja muzikos programa.

Dainavimo gebėjimai. Klasės dainavimo gebėjimų lygio nustatymui parenkama c1-d2 apimties daina, žinoma visiems mokiniams arba dainuojami minėtos apimties pratimai. Diagnozavimą atliekame keliais etapais: pirmiausia dainuoja visa klasė, vėliau – atskiros grupės (eilė, nurodyti suolai ir pan.). dainavimo metu identifikuojami mokiniai, turintys intonavimo problemų. Nustatomas darbinis klasės registras (garsai, kuriuos intonuoja visi klasės mokiniai). Svarbu korektiškai išsiaiškinti garsus, kuriuos gali intonuoti intonavimo problemų turintys mokiniai – šie garsai vėliau bus atspirties taškas plėtojant dainavimo gebėjimus.

Grojimo gebėjimai. Diagnozavimas prasideda nuo pokalbio apie mokinių grojimo patirtį. Siūloma pagroti c-c1 apimties nesudėtingas melodinis kūrinys (būtų gerai, kad daugumai mokinių žinomas). Turimais perkusiniaisiais instrumentais mokiniai prašomi pagroti 1–4 klasių turinio apimtį atitinkantį sakinio apimties ritminį kūrinį. Kūrinių grojimui galite rasti [čia](#).

Kūrybos gebėjimai. Diagnozavimas prasideda nuo pokalbio apie mokinių kūrybos patirtį. Mokiniai prašomi sukurti sakinio (8 taktų) apimties melodiją nurodant apimtį ir ritmines vertes, atitinkančias 1–4 klasių turinio apimtį.

Muzikos klausymosi, apibūdinimo ir vertinimo gebėjimai. Diagnostikai parenkamas išraiškingas kūrinys, kurį analizuodami mokiniai galėtų apibūdinti atlikimą, išraiškos priemones, charakterį, nuotaiką ir išsakyti savo vertinamąją nuomonę. Kiek mokiniai turi pasakyti apie kūrinį nustatoma pagal 1–4 klasių muzikos bendrojoje programoje nurodytus pasiekimus ir turinio apimtį.

Muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Diagnostika vyksta pokalbio su mokiniais būdu. Pokalbio temos parenkamos pagal 1–4 klasių muzikos bendrojoje programoje nurodytą turinio apimtį.

Atlikus diagnostines užduotis mokiniai atlieka įsivertinimo užduotį (voratinklį). Tam galima panaudoti projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5–8 klasių esminių kompetencijų ugdymas“ [medžiaga](#). Mokytojas pasižymi klasės ypatumus, bendrą lygį, išskirtinius atvejus. Ši informacija tampa esmine parenkant konkrečiai klasei (net ir išskirtiniams atvejams) įgūdžių lavinimo pratimus, repertuarą, užduotis ir kt.

Muzikos klausymosi testas. Kas atlieka muziką

Šis testas skiriamas išsiaiškinti, kaip mokiniai išmoko skirti muzikos atlikėjų įvairovę (rengiant testą svarbu vadovautis tokiais pat principais, kaip ir mokant, t.y., atlikti panašias užduotis, klausti tik to, ko buvo mokoma ir pan.)

Bendroji muzikos programa, 5–6 klasės. Tikrinami mokinių muzikos klausymosi, apibūdinimo ir vertinimo pasiekimai:

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
------------------	-----------------------------

2.1. Išklausius muzikos kūrinį apibūdinti sukeltą įspūdį. Apibūdinti kūrinio pobūdžio ryšį su regionu, tradicijomis ir pan. Išgirsti ir įvardyti nurodytus išraiškos elementus.	2.1.2. Iš klausos nustatyti kūrinio dermę, faktūrą, formą, atlikėjų sudėtį. 2.1.3. Išvardyti muzikos kolektyvų rūšis, apibūdinti jų sudėtį. 2.2.1. Paaiškinti, kuo kūriniai panašūs ir kuo skiriasi (atlikėjų sudėtis, nuotaika, stilius, regionas ir pan.)
---	---

1 diagnostinis muzikos klausyimosi testas

Testo tikslas – patikrinti, kaip mokiniai išmoko iš klausos atskirti, įvardyti ir apibūdinti muzikos atlikėjus.

Kūrinys (mokytojui)	Kas atlieka	Atlikėjų sudėtis	Dermė, charakteris, nuotaika
L. van Bethovenas. Sonata nr.			
M. K. Čiurlionis. Simfoninė poema „Jūra“			
Pučiamųjų orkestras			
J. Naujalis. Styginių kvartetas „Svajonė“			
B. Dvarionas „Žvaigždutė“			

2 diagnostinio testo variantas (sudėtingesnis)

Palyginkite du kūrinius pagal nurodytus kriterijus

B. Dvarionas. „Žvaigždutė“	Kriterijai	L. van Bethovenas. Sonata nr. 14, cis–moll
	Kas atlieka	
	Dermė	
	Charakteris, nuotaka	
Kūrinių panašumai:		
Kūrinių skirtumai:		

Vertinimas

Už kiekvieną teisingą atsakymą skiriame tašką. Už teisingai įvardytą dermę ir pagrįstą apibūdinimą skiriama 2 taškai. Už teisingai įvardytus ne mažiau kaip du kūrinių panašumus ir skirtumus skiriama po 2 tašką. Surinkta taškų suma konvertuojama į pažymį. Mokiniai iš anksto turi žinoti, kiek taškų kokį pažymį reiškia.

Dainos vertinimo kriterijai

Bendroji muzikos programa 5–6 klasės. Tikrinami mokinių muzikinės raiškos pasiekimai:

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Patogiu registru tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas vienbalses dainas, taikyti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo įgūdžius.	1.1.1. Pademonstruoti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo ypatumus. 1.1.2. Dainuojant taisyklingai atlikti muzikos kalbos elementus (žr. <i>Turinio apimtis</i>). 1.2.2. Raiškiai padeklamuoti dainos tekstą, suprasti pagrindinę mintį, dramaturgiją.

Mokinių, kurių dainavimo gebėjimai pagal diagnostinę užduotį, buvo pakankami, pasiekimų vertinimui pasirinkta Indros Mažuikaitės daina „Lietaus išdaigos“ (teksto autorė K. Kornejeva). Mokiniai, kurie pasižymi puikiais dainavimo gebėjimais, gali atlikti sudėtingesnę dainą (pvz., dainą, kurią išmoko ne klasėje), o menkesnių gebėjimų mokiniai dainuoja elementarią dainą (pvz., procese išmoktą lietuvių liaudies dainą).

Dainos charakteristika. Daina posminės formos, 32 taktų apimties: periodo trukmės uždainis ir periodo trukmės priedainis. Dainos melodijos diapazonas – c1-a1. Tai labai patogaus penktokams diapazono daina. Tačiau dainos ritmika sudėtingesnė – yra sinkopių, šešioliktainių pauzių. Mokantis dainą pirmiausiai labai svarbu pradėti nuo ritmo ir tiksliai išmokti (plojant, skanduojuant ir t.t.) 3 ir 4 taktus (ši formulė nuolat pasikartoja).

Rengiant šios dainos atlikimo vertinimo kriterijus svarbiausiu iš jų vertėtų laikyti ritminį tikslumą. Taip pat visada svarbu intonacinis tikslumas. Kiti vertinimo kriterijai galėtų būti: kvėpavimo, tarties ir laikysenos taisyklingumas, dainos teksto mokėjimas (ne tik padainuoti, bet ir padeklamuoti).

Dainos vertinimo kriterijų pavyzdys

Kriterijus		Įvertinimas
Ritmo tikslumas	Visa daina atlikta ritmiškai tiksliai	4
	Pasitaikė vienas kitas nereikšmingas netikslumas	3
	Tam tikri pasikartojantys ritmo netikslumai	2

	Daug netikslumų	1
Intonacijos tikslumas	Visa dainos melodija atlikta tiksliai	3
	Pasitaikė vienas kitas nereikšmingas netikslumas	2
	Tam tikri pasikartojantys intonavimo netikslumai	1
Kvėpavimo, laikysenos ir tarties taisyklingumas	Visas atlikimas pasižymėjo taisyklingumu	3
	Pasitaikė vienas kitas tarties ar laikysenos netikslumas	2
	Kvėpuojama taisyklingai, tačiau vietomis neaiški tartis arba netaisyklinga laikysena.	1
Dainos tekstas	Visas dainos tekstas padainuotas mintinai. Gali padeklamuoti tektą.	3
	Visas dainos tekstas padainuotas mintinai.	2
	Pasitaikė pamirštų teksto vietų	1
Kita		

Taškų konvertavimas į balus

Taškai	4	5	6–7	8–9	10–11	12	13
Balas	4	5	6	7	8	9	10

Kaip teikti grįžtamąjį ryšį mokantis dainos? Mokymąsi skatinančių komentarų pavyzdžiai

1 etapas. Mokomės atlikti dainos ritmą. Tai darome iš natų, sudėtingesni taktai išmokstami pakartojant mokytojo (arba pažengusio mokinio) ritmavimą.

„Pirmas ir trečias taktai atlikti puikiai, tačiau antrame takte netiksli sinkopė (per trumpai išlaikyta suliguotą natą). Kas nutinka, kai to paties aukštumo natos yra suliguojamos? Pakartokime šį taktą.“

*„Puiku! Beveik visą dainą suritmavome tiksliai. Tik dar reikia atkreipti dėmesį į aštuntinę pauzę takto pradžioje – kartais ją padarome per trumpą. Kokią takto dalį užima aštuntinė pauzė 2/4 metro takte? Kokią natą šios dainos atveju geriau pasirinkti pulsacijai – aštuntinę ar ketvirtinę? Kodėl? (**Pulsas** – akustiškai juntamas muzikinio ritmo periodiškumas, pagrįstas stipriųjų ir silpnųjų takto dalių kaita.). Atlikime ritmą pulsuodami aštuntinėmis. Ar taip patogiau?“*

2 etapas. Mokomės dainos melodiją. Kadangi dainos melodija nesudėtinga, tai darome solfedžiuodami. Kartu su mokiniais solfedžiuoja ir mokytojas.

„Pasitaikė nemažai netikslumų. Man atrodo, kaip taip nutiko todėl, kad labai skubėjome. Pabandykime solfedžuoti lėčiau.“

„Uždainio melodiją jau solfedžuojame puikiai. Tačiau priedainio 3,4, 7 ir 8 taktai nelabai pavyko. Pažiūrėkite, kaip čia juda melodija – kas pasikartoja, o kas skiriasi? Kas norėtų pasolfedžuoti šiuos taktus? Pakartokime visi kartu.“

Tokio pobūdžio komentarai skatina mokiniu įsigilinti į tai, ką jie daro, suprasti, kaip galima išspręsti iškilusius sunkumus (komentarais mes mokiniams nurodome mokymosi strategijas).

Muzikos klausymosi testas. Muzikos funkcijos

Šio testo paskirtis yra išsiaiškinti, kaip mokiniai suprato muzikos paskirtį ir skirtingas muzikos funkcijas ir išmoko klausia identifikuoti kūrinio paskirtį, įvardyti ir apibūdinti kūrinį.

Bendroji muzikos programa, 5–6 klasės. Tikrinami mokinių muzikos klausymosi, apibūdinimo ir vertinimo pasiekimai

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Išklausus muzikos kūrinį apibūdinti sukeltą įspūdį.	2.1.1. Iš klausos priskirti kūrinio fragmentą konkrečiam stiliui (džiazas, rokas, populiarioji, modernioji ar senovinė muzika), taip pat konkrečiam kraštui (Lietuvos regionai ir tradiciniai žanrai, Europos ir pasaulio tautų muzika).
2.2. Palyginti kelis kūrinius nurodant jų skirtumus.	2.2.1. Paaiškinti, kuo kūriniai panašūs ir kuo skiriasi (atlikėjų sudėtis, nuotaika, stilius, regionas ir pan.). 2.2.2. Išskirti labiausiai patikusį kūrinį, paaiškinti, kodėl.

Testas

Kūrinys	Paskirtis	Apibūdinimas
Grigališkasis choralas		
J. S. Bachas. Et incarnatus iš Didžiųjų mišių h-moll		
F. Šopenas. Gedulingas maršas iš sonatos fortepijonui nr. 2, b-moll		
Leon Somov&Jazzu „Jorney“		
The Beatles „Yellow submarine“		

Sutartinės party. „Snowball tree, mountain ash“		
Lietuvių l. d. „Rūta žalioji“, atl. Veronika Povilionienė		
<p>Vienodos paskirties kūriniai:</p> <p>Kodėl taip manote? Argumentai</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 		

Vertinimas

Už teisingai įvardytą paskirtį skiriama po 1 tašką. Už pagrėstą apibūdinimą – po 2 taškus. Už teisingai įvardytus panašius kūrinius – po 2 taškus. Už kiekvieną pateiktą argumentą po 2 taškus. Surinkta taškų suma konvertuojama į pažymį.

ⁱ Pagrindinio ugdymo metodinė medžiaga. Kompetencijų ugdymo pavyzdžiai. – Prieiga per internetą:

http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/rekomendacijos/failai/menai/muzika/lvadas.Muzikine_kompetencija.pdf

ⁱⁱ Švietimo problemos analizė „Meninio ugdymo pamoka: ką reikėtų keisti?“. 2012 m. balandis, Nr. 2 (66). – prieiga per internetą:

http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Meninio%20ugdymo%20pamoka.pdf